

Rolnummer 2591
Arrest nr. 137/2003 van 22 oktober 2003

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vraag over artikel 4, § 1ter, van de ordonnantie van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest van 23 juli 1992 betreffende de gewestbelasting ten laste van bezetters van bebouwde eigendommen en houders van een zakelijk recht op sommige onroerende goederen, zoals ingevoegd bij de ordonnantie van 21 februari 2002 tot hervorming van de gewestelijke belastingen, gesteld door de Rechtbank van eerste aanleg te Brussel.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit de voorzitters M. Melchior en A. Arts, en de rechters R. Henneuse, E. De Groot, L. Lavrysen, J.-P. Snappe en E. Derycke, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van voorzitter M. Melchior,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. Onderwerp van de prejudiciële vraag en rechtspleging

Bij vonnis van 19 december 2002 in zake J.-M. Brocorens tegen het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, waarvan de expeditie ter griffie van het Arbitragehof is ingekomen op 26 december 2002, heeft de Rechtbank van eerste aanleg te Brussel de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt paragraaf 1ter van artikel 4 van de ordonnantie van de Brusselse Hoofdstedelijke Raad van 23 juli 1992 betreffende de gewestbelasting ten laste van bezetters van bebouwde eigendommen en houders van een zakelijk recht op sommige onroerende goederen, die aan dat artikel is toegevoegd bij artikel 3, § 1, van de ordonnantie van dezelfde Raad van 21 februari 2002 tot hervorming van de gewestelijke belastingen en waarbij ‘ de gezinshoofden van de gezinnen met minstens vier kinderen die maximum de leeftijd van 21 jaar hebben ’ van de belasting worden vrijgesteld, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, doordat dat criterium het niet mogelijk maakt rekening te houden met de kinderen ouder dan 21 jaar die deel uitmaken van het gezin en die, aangezien zij verder studeren, ten laste blijven van het ‘ gezinshoofd ’ ? »

Memories zijn ingediend door :

- J.-M. Brocorens, wonende te 1200 Brussel, Lommerlaan 11/B;
- het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, vertegenwoordigd door de Minister van Financiën en Begroting, met kantoren te 1030 Brussel, Vooruitgangstraat 80/1.

Op de openbare terechtzitting van 16 juli 2003 :

- zijn verschenen :
 - . Mr. M. Clarembaux *loco* Mr. J. Bublot, advocaten bij de balie te Nijvel, voor J.-M. Brocorens;
 - . Mr. G. De Peyper *loco* Mr. G. De Ridder en Mr. T.-L. Eeman, advocaten bij de balie te Brussel, voor het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest;
- hebben de rechters-verslaggevers R. Henneuse en E. Derycke verslag uitgebracht;
- zijn de voornoemde advocaten gehoord;
- is de zaak in beraad genomen.

De voorschriften van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden in acht genomen.

II. De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschil

J.-M. Brocorens betwist voor de verwijzende rechter de gewestbelasting « ten laste van bezetters van bebouwde eigendommen en houders van een zakelijk recht op sommige onroerende goederen » die te zijnen laste werd geheven voor het aanslagjaar 2002, op grond van de ordonnantie van 23 juli 1992.

Artikel 4, § 1ter, van die ordonnantie verleent vrijstelling van de voormelde belasting aan de gezinshoofden van wie het gezin minstens vier kinderen telt die maximum de leeftijd van 21 jaar hebben. De verzoeker is evenwel van oordeel dat de voorwaarde volgens welke de kinderen de leeftijd van maximum 21 jaar dienen te hebben, onverenigbaar is met de artikelen 10, 11 en 171 van de Grondwet; twee van zijn kinderen zijn immers ouder dan 21 jaar, maar zij studeren evenwel nog en blijven te zijnen laste.

Die grief werd voorgelegd aan de directeur-generaal van de administratie van financiën, die het bezwaarschrift evenwel heeft verworpen.

Hij legt dezelfde grief voor aan de verwijzende rechter, die de hierboven vermelde prejudiciële vraag stelt.

III. In rechte

- A -

Standpunt van J.-M. Brocorens, verzoeker voor de verwijzende rechter

A.1. Die partij zet in de eerste plaats de doelstelling uiteen die de gewestwetgever nastreefde toen hij bij de ordonnantie van 21 februari 2002 die van 23 juli 1992 heeft gewijzigd : met de in het geding zijnde vrijstelling wilde hij het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest aantrekkelijker te maken voor gezinnen met kinderen ten laste.

A.2. De memorie beklemtoont vervolgens, zoals de afdeling wetgeving van de Raad van State impliciet van oordeel was, dat de gezinnen met minstens vier kinderen, allen jonger dan 21 jaar, categorieën vormen die vergelijkbaar zijn met de gezinnen van wie één (of meer) van de vier kinderen ouder is (of zijn) dan 21 jaar : zowel in het ene als in het andere geval wonen die kinderen immers in het ouderlijk huis, zijn ze schoolgaand en houden ze dezelfde lasten in voor het gezin. Meerdere voorbeelden worden aangehaald ter ondersteuning van de duidelijke vergelijkbaarheid van die twee situaties.

J.-M. Brocorens voert ter ondersteuning van die vergelijkbaarheid aan dat die twee situaties overigens naar recht op dezelfde wijze worden behandeld, of het nu gaat om fiscale wetgeving (op het vlak van de vrijstelling voor personen ten laste of op dat van de onroerende voorheffing - artikelen 136 en 257, 3°, van het W.I.B.) of om de sociale wetgeving (op het vlak van de kinderbijslag - artikel 62, §§ 4 en 5, van de gecoördineerde wetten van 19 december 1939).

A.3.1. De memorie analyseert vervolgens de relevantie en de evenredigheid van de maatregel en voert aan dat het gekozen vrijstellingscriterium, doordat het een maximale leeftijd van 21 jaar bepaalt, inadequaat is ten aanzien van de doelstelling die erin bestaat het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest aantrekkelijker te maken voor de gezinnen met kinderen ten laste. Aangevoerd wordt dat inzake inkomstenbelastingen de belastingbesparingen waarvoor de gezinnen met kinderen in aanmerking kunnen komen, afhangen van het bedrag van de inkomsten van het kind – dan ook losstaand van zijn leeftijd –, wat een criterium is dat daadwerkelijk blijk geeft van zijn onafhankelijkheid en zijn financiële autonomie. Het criterium dat is afgeleid uit de leeftijd zou bovendien onredelijk zijn rekening houdend met artikel 257, 3°, van het W.I.B.

A.3.2. In elk geval kan volgens J.-M. Brocorens de gewestwetgever er niet omheen dat in de huidige maatschappij « het kind steeds langer binnen het gezin blijft vanwege de verlenging van studie en/of de moeilijkheden om een baan te vinden ». De wetgeving inzake kinderbijslag heeft overigens rekening gehouden met die realiteit aangezien de kinderbijslag, onder bepaalde voorwaarden, kan worden toegekend tot de leeftijd van 25 jaar, vanaf welke de wetgever heeft geoordeeld dat het kind in staat zou moeten zijn om zijn onafhankelijkheid te verwerven, rekening houdend met het einde van zijn studie.

A.3.3. De memorie doet tot slot opmerken, waarbij de eerder aangehaalde voorbeelden opnieuw worden vermeld, dat het betwiste criterium tot gevolg kan hebben dat kinderen worden georiënteerd naar een kortere studie, en zelfs ertoe kan leiden dat kinderen die exact dezelfde studie volgen, maar met een paar dagen verschil zijn geboren (de ene op 2 januari, de andere op 30 december) verschillend zullen worden behandeld wat het in aanmerking komen voor de in het geding zijnde vrijstelling betreft, en dat op duidelijk niet verantwoorde wijze.

Standpunt van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering

A.4.1. Nadat de Brusselse Hoofdstedelijke Regering de bewering van J.-M. Brocorens heeft betwist, volgens welke de Raad van State de in het geding zijnde vrijstelling zou hebben bekritiseerd, bevestigt zij de door de gewestwetgever beoogde doelstelling, namelijk het Gewest aantrekkelijker te maken voor gezinnen met kinderen.

A.4.2. In het licht van die doelstelling wordt geoordeeld dat het criterium dat is afgeleid uit de maximumleeftijd van 21 jaar geoordeeld « zeker niet elke redelijke grondslag mist ». Enerzijds, wordt die leeftijd als criterium gehanteerd door verschillende wetgevingen van fiscale of andere aard, waarbij de memorie de artikelen 52 en 25 van het Wetboek der successierechten en artikel 54 van de wet van 7 mei 1999 op de kansspelen, de kansspelinrichtingen en de bescherming van de spelers vermeldt. Anderzijds, is de leeftijd een objectief criterium dat het mogelijk maakt het begrip kind te bevatten. Tot slot wordt aangevoerd dat boven de 21 jaar « de kans dat de ouders zelf voor alles moeten instaan afneemt aangezien de kinderen dan volwassen zijn en kunnen bijdragen tot de lasten van het gezin dankzij het product van hun arbeid ».

A.4.3. De Brusselse Hoofdstedelijke Regering zet tot slot uiteen dat de door de verzoeker voor de verwijzende rechter gemaakte vergelijking met de progressieve belastingstelsels (cf. A.2) niet relevant is rekening houdend met zowel het forfaitaire karakter van de in het geding zijnde gewestbelasting als met het bedrag ervan, dat als « relatief laag » wordt bestempeld; die twee kenmerken zouden impliceren dat de bijzondere situatie van elk gezin niet zou kunnen worden onderzocht – wat volgens de Regering de stelling van de verzoeker voor de verwijzende rechter zou inhouden – aangezien, volgens diezelfde partij, « de kosten verbonden aan dergelijke onderzoeken snel de verschuldigde belastingen zouden overschrijden ».

- B -

De in het geding zijnde bepaling

B.1. De prejudiciële vraag betreft artikel 4, § 1ter, van de ordonnantie van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest van 23 juli 1992 betreffende de gewestbelasting ten laste van bezitters van bebouwde eigendommen en houders van een zakelijk recht op sommige onroerende goederen, bepaling die werd ingevoegd bij artikel 3 van de ordonnantie van 21 februari 2002.

Artikel 4, § 1ter bepaalt :

« De in artikel 5a bedoelde belasting is niet verschuldigd door de gezinshoofden van de gezinnen met minstens vier kinderen die maximum de leeftijd van 21 jaar hebben. De Regering bepaalt de modaliteiten voor het toekennen van deze vrijstelling. »

Ten gronde

B.2. Het aan het Hof voorgelegde verschil in behandeling betreft het verschil dat ten aanzien van de vrijstelling van de in het geding zijnde gewestbelasting wordt gemaakt tussen de belastingplichtigen - gezinshoofden - van wie het gezin minstens vier kinderen telt, naargelang die kinderen al dan niet ouder zijn dan 21 jaar, waarbij geen rekening wordt gehouden met « de kinderen ouder dan 21 jaar die deel uitmaken van het gezin en die, aangezien zij verder studeren, ten laste blijven van het ‘ gezinshoofd ’ ».

B.3. De door de gewestwetgever beoogde doelstelling bij het invoeren van de in het geding zijnde vrijstelling werd als volgt uiteengezet :

« Verder wordt [...] in [een] bijkomende vrijstelling voorzien voor de gezinnen met een aanzienlijke kinderlast, dit om de fiscale druk op de grote gezinnen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest te beperken. Het is de bedoeling dat de gezinshoofden in de zin van de ordonnantie van 23 juli 1992 met minstens vier kinderen vrijgesteld worden. Deze vrijstelling geldt alleen voor de kinderen met een leeftijd van maximum 21 jaar die onder hetzelfde dak als het gezinshoofd wonen. De uitvoeringsmodaliteiten voor het bekomen van deze vrijstelling worden door de Brusselse Hoofdstedelijke Regering bij besluit bepaald. » (*Parl. St.*, Brusselse Hoofdstedelijke Raad, A-257/1, p. 4)

Er werd eveneens opgemerkt :

« Deze bijkomende vrijstelling geeft uitvoering aan het voornemen van de regering om de kindvriendelijkheid van het gewest te stimuleren. Het is een sociale maatregel om een voornemen, dat ook reeds werd [...] opgenomen in het door de regering goedgekeurde Gewestelijk Ontwikkelingsplan, gestalte te geven. » (*ibid.*, A-257/2, p. 7)

B.4. Door de gezinshoofden van wie het gezin minstens vier kinderen telt, van de bij de ordonnantie van 23 juli 1992 ingevoerde belasting vrij te stellen, heeft de gewestwetgever een maatregel genomen die berust op een objectief criterium dat pertinent is ten aanzien van het door hem nagestreefde doel.

Er dient evenwel te worden onderzocht of de voorwaarde volgens welke die kinderen maximum 21 jaar mogen zijn, redelijk verantwoord is ten aanzien van het beoogde doel.

B.5.1. De gewestwetgever wilde bij het aannemen van de in het geding zijnde vrijstelling tegemoet komen aan de bijzondere situatie van de gezinnen met een aanzienlijke kinderlast en wilde, door de fiscale druk op die grote gezinnen te beperken, het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest aantrekkelijk maken voor dergelijke gezinnen.

B.5.2. Het specifieke karakter van dergelijke gezinnen bestaat erin dat de door een gezin te dragen lasten toenemen met de omvang ervan, meer bepaald wat betreft de kosten van onderhoud en opvoeding van de kinderen. Door die kosten in overweging te nemen heeft de gewestwetgever noodzakelijkerwijze rekening willen houden met het geheel van de uitgaven voor de kinderen die ten laste zijn van een gezin.

B.5.3. Het criterium dat is afgeleid uit de leeftijd van het kind maakt het echter niet mogelijk op adequate wijze te bepalen of het kind nog steeds of niet langer ten laste is van een gezin.

Enerzijds, kunnen sommige kinderen vóór de leeftijd van 21 jaar niet langer ten laste zijn van hun ouders, indien zij een inkomen ontvangen waarvan het bedrag het hen niet mogelijk maakt dat statuut te behouden.

Anderzijds – en omgekeerd –, kunnen kinderen die ouder zijn dan 21 jaar in bepaalde gevallen het statuut van kind ten laste behouden.

B.5.4. Daaruit volgt dat artikel 4, § 1ter, van de ordonnantie van 23 juli 1992, doordat het het voordeel van de vrijstelling waarin het voorziet, koppelt aan het feit dat de kinderen in het gezin niet ouder mogen zijn dan 21 jaar, derhalve een verschil in behandeling instelt dat niet redelijk is verantwoord.

B.6. De prejudiciële vraag dient bevestigend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

Artikel 4, § 1ter, van de ordonnantie van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest van 23 juli 1992 betreffende de gewestbelasting ten laste van bezitters van bebouwde eigendommen en houders van een zakelijk recht op sommige onroerende goederen schendt de artikelen 10 en 11 van de Grondwet doordat het vereist dat de kinderen in het gezin « maximum de leeftijd van 21 jaar hebben ».

Aldus uitgesproken in het Frans en het Nederlands, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 22 oktober 2003.

De griffier,

De voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

M. Melchior